

ВИМІРНИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

A Розглядаються вимірники педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти, зокрема, критерії, показники й рівні. Виділено три критерії для визначення рівнів педагогічної компетентності викладачів (когнітивний, діяльнісний і особистісний), дев'ять основних показників (теоретичні знання педагогіки і суміжних з нею дисциплін, спеціальні знання предмету, організаційно-виховні вміння, комунікативні вміння, дидактичні вміння, проєктувальні вміння, інтелект і креативність, ставлення до педагогічної діяльності, стиль поведінки і діяльності), чотири рівні прояву означених критеріїв (початковий, репродуктивний, активний, творчий або низький, середній, достатній, високий) і розроблена програма моніторингу рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти.

Ключові слова: педагогічна компетентність; вимірники педагогічної компетентності; викладач; підвищення кваліфікації педагогічних працівників; заклад вищої освіти; критерій; показник; рівень; базові знання і компетенції

S *Lebedyk Lesia. Measures of Pedagogical Competence Teachers of Higher Education Institution.*

This paper is about measures of pedagogical competence of teachers of higher education institutions, in particular, criteria, indicators and levels. There are three criteria for determining the levels of pedagogical competence of teachers (cognitive, activity and personal), nine main indicators (theoretical knowledge of pedagogy and related disciplines, special knowledge of the subject, organizational and educational skills, communicative skills, upbringing skills, teaching intelligence and creativity, attitude to pedagogical activity, style of behavior and activity), four levels of manifestation of the specified criteria (initial, reproductive, active, creative; or in compliance: low, medium, high levels) and developed a program of monitoring levels of pedagogical competence of higher education institution teachers.

Key words: pedagogical competence; measures of pedagogical competence; teacher; training of pedagogical staff; higher education institution; criterion; indicator; level; basic knowledge and competences

Лебедик Леся Вікторівна, докторка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та суспільних наук ЗВО Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Lebedyk Lesia, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Social Sciences, of Higher Educational Institution «Poltava University of Economics and Trade»

E-mail: lebedyk_lesya@ukr.net

Постановка проблеми. Сучасне суспільство з його потребами висуває нові, всезростаючі вимоги до викладацької діяльності, що зумовлює низку актуальних педагогічних завдань, які потребують належного наукового обґрунтування. Серед них – проблема вимірювання рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти (ЗВО).

Аналіз попередніх досліджень і публікацій показав, що дослідження проблеми вимірювання рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти має ґрунтуватися на вітчизняних традиціях вивчення компетентності фахівця в межах педагогічних, психологічних, економічних, соціологічних та інших наук, зокрема, на теоретико-методологічних працях Ю. Бабанського, І. Беха, Б. Гершунського, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя та ін.; працях з дидактики професійної освіти Р. Гуревича, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, В. Стрельникова та ін.; працях з педагогічної психології Г. Балла, Г. Костюка, В. Семиченко, Б. Федоришина та ін.

Разом з тим, аналіз наукових праць українських авторів показав, що до уваги дослідників потрапили лише

окремі питання теоретичних і методичних засад вимірювання педагогічної компетентності викладачів [6; 8], до них належать і наші розвідки [2; 3].

Зважаючи на це, **метою** статті став пошук ефективної системи вимірювання рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти.

Завдання дослідження: виявлення на основі аналізу існуючих робіт основних критеріїв, показників і рівнів педагогічної компетентності викладачів, які б забезпечили необхідну якість викладацької діяльності; побудова комплексної діагностичної програми вимірювання рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти; виділення характеристик викладачів із різними рівнями педагогічної компетентності та експериментальне застосування діагностичної програми.

Викладення основного матеріалу. Звернемо увагу на те, що «центральною системоутворювальним елементом професійно-педагогічної діяльності викладача є її цілі: формування системи наукових знань, умінь і навичок та формування особистості фахівця засобами навчальної дисципліни, педагогічною діяльністю у ці-

лому й особистим потенціалом викладача. Відповідно до головних цілей педагогічної діяльності можна виокремити такі її функції: перетворювальну (пов'язану з необхідністю позитивних змін людської якості, системи стосунків, педагогічної ситуації); інформаційну (задану необхідністю обміну культурним досвідом між поколіннями); комунікативну (зумовлену спільністю дій і необхідністю спілкування в системі «людина-людина»); організаційну (пов'язану з потребою впорядковувати дії всередині педагогічних систем і процесів); демонстраційну (задану вимогою еталонності дій педагога, що транслює культурні зразки іншим людям)» [5, с. 10].

У цьому напрямі І. Кучинська зазначає, що, «працюючи зі студентською молоддю, що вибрала майбутню професію вчителя, сучасні педагоги вищої школи акцентують, що професійно-педагогічна компетентність визначається, як практична готовність до аналізу, моделювання та організації навчально-виховного процесу в школі, орієнтуючись на стандарти компетентної освіти на основі розуміння: особливостей педагогічної професії в системі розвитку компетентної освіти; вимог Галузевого стандарту вищої освіти до особистості та компетентності педагога, інноваційних тенденцій розвитку сучасної освіти; понятійного апарату сучасної педагогіки; теоретико-практичних основ педагогічного процесу, цілей, змісту, методів, форм та технологій конструювання, організації та діагностики педагогічного процесу, сучасних освітніх технологій; інноваційних тенденцій, теорії і практики організації виховної діяльності школярів, використовуючи сучасні методи, форми і технології, забезпечуючи їхню особистісну орієнтованість» [4, с. 208].

Погоджуємося з тим, що, наприклад, зростання рівня професійної компетентності керівника школи відбувається за таких умов: як результат соціальної зрілості, коли людина пройшла через життєві випробування і навчилася діяти з максимальною самовіддачею, не сподіваючись на те, що вона отримує успіх, як винагороду; коли вона має інтелектуальні, психологічні, комунікативні, а також загальні здібності до управлінської діяльності; коли людина має внутрішню мотивацію до професійної діяльності, коли вивчається та переймається досвід успішних керівників і моделюються успішні стратегії розвитку особистісних якостей [1, с. 24].

Виходячи із вищезазначеного, у нашому дослідженні зацентрували увагу на визначенні критеріїв сформованості педагогічної компетентності викладачів ЗВО на основі сутнісних характеристик компетентності та положень критеріального підходу (за допомогою критеріїв має фіксуватися діяльнісний стан суб'єкта, отримуватися інформація про мотиви, характер діяльності і ставлення до її виконання). Розглядаючи структуру компетентності викладача як єдність її компонентів, оцінюємо її за компонентами, які є також основними критеріями:

ми: когнітивним (засвоєння знань педагогіки і суміжних з нею предметів, аргументоване обґрунтування власних думок щодо вирішення педагогічних ситуацій), діяльнісним (рівень сформованості вмінь викладача, активна і продуктивна участь у спільному навчанні; адекватна самооцінка значущості своєї участі у спільній роботі; корекція власної поведінки) і особистісним (ступінь сформованості професійно важливих якостей особистості).

Зміст критеріїв рівнів педагогічної компетентності викладачів ЗВО розкриваємо у відповідних показниках (когнітивному, діяльнісному, особистісному).

Першим є *когнітивний* критерій, який передбачає володіння викладачем педагогічними знаннями для вирішення педагогічних ситуацій, аргументоване обґрунтування власних думок щодо їх вирішення, що відповідає сучасним педагогічним вимогам до їхньої відносно швидкої адаптації у складних і змінних навчальних діях. Основними показниками цього критерію є дві групи теоретичних знань: педагогіки, методики викладання і суміжних з ними дисциплін; спеціальні знання (зі своєї спеціальності, знання методики свого предмету, інформатики, інших суміжних дисциплін тощо).

Додатковими показниками цього критерію є: вибір найраціональніших видів навчально-пізнавальної діяльності студентів; чітке формулювання мети навчання, постановка завдання й ефективна його реалізація; перероблення інформації до викладання; різноманітність способів і прийомів організації своєї діяльності.

Другий, *діяльнісний* критерій, є системою цілей, потреб, мотивів, які змушують викладачів оволодівати психолого-педагогічними знаннями, усвідомлено ставитися до викладання, бути суб'єктом процесу навчальної діяльності; спрямований на усвідомлення ступеня своєї участі в навчальній діяльності, критичне ставлення до якості одержуваної студентами освіти, самоаналіз рівня власної компетенції як фахівця. Основними чотирма показниками цього критерію є система умінь: організаторських, комунікативних (у тому числі експресивних – уміння здійснювати емоційно-вольовий вплив на студентів), дидактичних, проєктувальних (у т. ч. діагностичних і прогностичних).

Додатковими показниками діяльнісного критерію є: переважний вибір навчальної роботи, спрямованої на вивчення і засвоєння компонентів теоретичної та прикладної сторін; установлення педагогічно доцільних взаємин зі студентами; раціональне поєднання колективної й індивідуальної форм внутрішньої діяльності студентів; залучення студентів до полілогів, діалогів, застосування різних форм активного навчання (ділові, рольові ігри тощо); усвідомлення необхідності якості процесів і результатів навчальної діяльності; вибір методів викладання відповідно до поставлених завдань й об'єктивних особистісних можливостей студен-

тів; осмислення знань, яке проявляється у розумінні зв'язків між ними, шляхів отримання знань, умінь їх доводити; врахування труднощів, які зустрічаються під час засвоєння інформації, і готовність їх долати.

Третій, *особистісний* критерій, розглядався нами як система вимог до розвинутого рівня професійно важливих якостей особистості. Основними трьома показниками цього критерію є такі професійні якості особистості: якості інтелекту і креативності (передбачливість, гнучкість, широта наукового світогляду, готовність сприйняти незвичайну інформацію, різноманітність оцінювання подій і явищ світу, вміння оцінювати й розуміти події в термінах минулого і майбутнього (причин і наслідків), орієнтація на з'ясування суттєвих, об'єктивно необхідних аспектів подій і явищ предмету викладання, схильність мислити категоріями ймовірного); якості, пов'язані зі ставленням до праці (творчий підхід до викладання, працелюбність, відповідальне ставлення до обов'язків); якості, які характеризують загальний стиль поведінки і діяльності (самостійність, дисциплінованість, дотримання слова, авторитетність, енергійність).

Усього нами використано дев'ять основних показників для визначення рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти: 1) теоретичні знання педагогіки і суміжних дисциплін; 2) спеціальні знання; 3) організаційно-виховні вміння; 4) комунікативні вміння; 5) дидактичні вміння; 6) проєктувальні вміння; 7) інтелект і креативність; 8) ставлення до педагогічної діяльності; 9) стиль поведінки і діяльності.

Ступінь прояву когнітивного критерію (рівень засвоєння педагогічних знань, аргументоване вирішення педагогічних ситуацій) характеризується такими рівнями засвоєння знань: 1) поверхові теоретичні знання; 2) знання неповні, але правильним є їхнє відтворення на основі розуміння алгоритмів діяльності викладача; 3) не лише повне й правильне відтворення знань, а й доцільне їх застосування; 4) створення суб'єктивно нових знань.

Для ступеня прояву діяльнісного критерію (організаційно-виховні, комунікативні, дидактичні і проєктувальні вміння; адекватна самооцінка значущості своєї участі у спільній роботі; корекція власної поведінки) характерні такі характеристики рівнів застосування вмінь педагогічної діяльності: 1) відсутність умінь, викладання неможливе; 2) діє за алгоритмом, може викладати предмет, навчати інших; 3) розвинута система вмінь (у тому числі проєктувальних, як «попереджувальних творчість»); 4) творчо діє, незвично, нестандартно працює.

Ступінь прояву особистісного критерію (професійно важливі якості особистості) характеризується рівнями розвитку цих якостей, як: 1) початковий; 2) активного удосконалення; 3) розвинутий; 4) глибокий.

Виділення критеріїв і показників рівнів педагогічної компетентності викладачів ЗВО дало можливість

діагностувати рівень розвитку як даної якості в цілому, так і окремих її компонентів, і на цій основі цілеспрямовано будувати технологію підвищення їхньої кваліфікації.

Виконуючи *друге завдання* дослідження, враховуємо, що її кінцеві результати (знання, вміння, навички, професійні якості викладача) неможливо визначити миттєво, а кожен із методів оцінювання рівнів педагогічної компетентності викладачів ЗВО, навіть із використанням комп'ютера, має наближений характер і є певною мірою суб'єктивним.

Тому нами використана комплексна діагностична програма вимірювання рівнів педагогічної компетентності викладачів, яка містила різні методи – від експертних оцінок, самооцінки до комп'ютерного тестування і різноманітних тестових методик. Застосовувався комплекс експериментальних методик, які доповнювали одна одну. Крім того, кількісний аналіз матеріалів доповнювався конкретними емпіричними методиками (включене спостереження, індивідуальні та групові бесіди зі студентами, викладачами, адміністраторами).

На констатувальному етапі експерименту проводилося включене педагогічне спостереження за викладачами ЗВО, аналіз академічної успішності їхніх студентів, тестування, анкетування викладачів для з'ясування ставлення до своєї професійної діяльності, мотивів підвищення рівня педагогічної компетентності. Бесіди й інтерв'ю з викладачами сприяли їм у набутті належної педагогічної компетентності, ознайомлювали їх з основними ідеями й метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також з'ясували інтерес до неї.

Спираючись на відповідні теоретичні і практичні напрацювання [2; 3; 6] та результати проведеного нами констатувального експерименту, виділяємо такі чотири рівні сформованості вказаної якості: 1) початковий або рівень інформованості (низький); 2) репродуктивний (середній); 3) активний (достатній); 4) творчий (високий, рівень педагогічної майстерності).

Початковий (або рівень інформованості, низький) рівень педагогічної компетентності викладачів характеризується такими показниками: 1) знання педагогіки, психології, педагогіки вищої школи, методики викладання та інших суміжних дисциплін недостатні; знання основ професійної педагогіки мають поверховий ситуативний характер, обмежуються лише знанням теорії, загальним уявленням про викладацьку діяльність; 2) педагогічні вміння, «педагогічна техніка» мають низький рівень сформованості; потреба у застосуванні педагогічних знань у цих викладачів має ситуативний характер; навчання непослідовне, засноване лише на інтуїції, спроби реалізації різних методів навчання; властива пасивність на заняттях, небажання вступати в діалог, бесіду, дискусію, виступати перед аудиторією; відсутне

прагнення до імпровізації, творчості; властива нестійкість мотивів; мотиви афіліації та досягнення реальної спонукальної сили не мають; властива спрямованість на імпульсивний характер педагогічної діяльності; переважає неадекватна самооцінка власної ролі у спільній діяльності (завищена чи занижена), слабо розвинуті рефлексивні здібності; 3) професійно значущі особистісні характеристики мають низький рівень сформованості, викладачу властиві пасивність, замкнутість, висока тривожність, нездатність до аргументованого відстоювання власної думки і впливу на позиції інших.

Репродуктивний (середній) рівень педагогічної компетентності викладачів характеризують такі показники: 1) знання педагогіки, психології, педагогіки вищої школи, методики викладання та інших суміжних дисциплін мають середній рівень сформованості; знання доповнені знанням алгоритмів діяльності викладача; викладачі усвідомлюють значущість підвищення кваліфікації педагогічних працівників для їх професійної діяльності, мають знання основ теорії професійної педагогіки, проявляють інтерес до педагогічних знань; 2) педагогічні вміння, «педагогічна техніка» також середнього рівня сформованості; знання того, як діяти за алгоритмом, дає можливість викладати предмет; властива спрямованість на репродуктивний характер педагогічної діяльності; переважає неадекватна самооцінка (здебільшого занижена); викладачі частково модифікують існуючу в них систему знань залежно від навчальної ситуації; застосовують педагогічні знання для вирішення педагогічних ситуацій; аргументовано відстоюють свою точку зору; здатність впливати на думку інших має ситуативний характер; мотив афіліації має реальну спонукальну силу, що проявляється в ініціації спілкування, однак здатність до підтримки спілкування розвинута недостатньо; мотив досягнення має досить стійкий характер; 3) професійно значущі особистісні характеристики, хоча й мають середній рівень сформованості, однак свідомо вдосконалюються; здібності до продуктивного спілкування недостатньо сформовані, слабо виражена або недостатньо розвинена толерантність у сприйнятті партнера.

Активний (достатній) рівень педагогічної компетентності викладачів ЗВО характеризується такими показниками: 1) знання педагогіки, психології, педагогіки вищої школи, методики викладання та інших суміжних дисциплін мають відносно високий рівень сформованості; викладачі мають сформовану систему педагогічних знань, проявляють стійкий інтерес до їх удосконалення; 2) педагогічні вміння, «педагогічна техніка» мають відносно високий рівень сформованості, вміють діяти на основі алгоритмів діяльності викладача; властива спрямованість на продуктивний характер педагогічної діяльності, активне застосування знань для вирішення педагогічних ситуацій; викладачі усвідомлюють важливість

оволодіння педагогічними знаннями як умовою для успішної педагогічної діяльності; у результаті розвинутої потреби у навчанні, вони легко включаються в спільну діяльність, беруть участь у дискусіях, активно їх підтримують, аргументовано відстоюють свою точку зору; адекватно оцінюють власну роль у виконанні спільних завдань, однак повага до співбесідника розвинута недостатньо; 3) професійно значущі особистісні характеристики відносно високого рівня сформованості за всіма означеними показниками; здатність впливати на інших має ситуативний характер; прагнуть до самореалізації, самоактуалізації у спілкуванні.

Творчий (високий, що започатковує педагогічну компетентність) рівень педагогічної компетентності викладачів ЗВО характеризується такими показниками: 1) знання педагогіки, психології, педагогіки вищої школи, методики викладання та інших суміжних дисциплін мають дуже високу оцінку; 2) педагогічні вміння, «педагогічна техніка» також дуже високі, викладачі працюють творчо, без труднощів ставлять мету підвищення кваліфікації; активно застосовують педагогічні знання для вирішення педагогічних ситуацій; викладання має стійкий продуктивний характер; усвідомлюють власну роль у спільній діяльності; коригують власну поведінку залежно від ситуації навчання; 3) професійно значущі особистісні характеристики дуже високі за всіма визначеними складниками; спрямованість на творчий характер педагогічної діяльності, адекватна самооцінка; завдяки орієнтації на співрозмовника у спілкуванні викладачі здатні впливати на думку партнерів.

Результати. Наша методика визначення рівнів педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти полягала в узагальненні одержаних даних, зведення їх у чітку систему. За чотирибальною шкалою оцінювався кожен учасник експерименту за виділеними показниками критерію з використанням перехресних методик і самооцінки: «початковий» рівень оцінювався 1 балом, «репродуктивний» – 2, «активний» – 3, «творчий» – 4. Статистичне оброблення даних, здійснене за допомогою ЕОМ, показало відповідність середніх числових значень таким рівням: «початковий» рівень – 1–1,6 бали, «репродуктивний» – 1,7–2,4, «активний» – 2,5–3,4, «творчий» – 3,5–4. Оцінюючи за програмою моніторингу кожний критерій рівнів педагогічної компетентності викладачів, ми підраховували числові значення показників у викладачів, залучених до експерименту.

Результати вхідного зрізу рівнів педагогічної компетентності викладачів показали майже однакову пропорцію осіб із початковим, репродуктивним, активним і творчим рівнем у всіх залучених до дослідження закладів освіти (близько 25%, 35%, 30% і 10% відповідно).

Висновки з даного дослідження. Таким чином, діб-

рані засоби діагностування дали нам змогу визначити рівень педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти. Основною метою даного вимірювання була підготовка викладача у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників як кваліфікованого викладача, науковця і менеджера, конкурентного на ринку праці, компетентного і відповідального, здатного до роботи на рівні світових стандартів, готового до постійного професіонального росту, соціальної і професійної мобільності.

Уточнення найефективніших шляхів вирішення актуальних проблем вимірювання педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти, у свою чергу, визначає **перспективи подальших розвідок**. Відзначимо, що вирішення проблеми вдосконалення системи підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти передбачає зусилля академічного і педагогічного співтовариства, держави, підприємців.

Список використаних джерел

1. Білик Н. І. Розвиток професійної компетентності керівників шкіл у регіональній освітній системі. *Розвиток професійної компетентності керівників шкіл у системі післядипломної педагогічної освіти в умовах запровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти* : електрон. зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конфер., (м. Харків, 10 квіт. 2018 р.). Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2018. С. 22–25.
2. Лебедик Л. В. Критерії готовності майбутнього викладача до проектування дидактичних систем. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 69. С. 69–73.
3. Лебедик Л. В. Проектування форм педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 8 (177). С. 25–28.
4. Кучинська І. О. Педагогічна компетентність сучасного викладача вишу: пріоритетні орієнтири й перспективи. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2018. Вип. 11. С. 204–210. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/DOI:https://doi.org/10.32626/2309-8082.2018-0.%p>
5. Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу : навч. посіб. / за ред. І. Л. Холковської. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. 144 с.
6. Сойка В. Б., Лебедик Л. В. Критерії підготовки викладача вищої школи до формування професійної компетентності майбутніх фахівців у технічному коледжі. *Збірник наукових статей магістрів*. Полтава : ПУЕТ, 2019. С. 401–407.
7. Стрельніков В. Ю. Досвід проведення авторських курсів у Полтавському університеті економіки і торгівлі. *Імідж сучасного педагога* : електрон. наук. фаховий журнал. 2017. № 8 (177). С. 21–24.

8. Стрельніков В. Ю. Модернізаційні процеси у структурованні педагогічної компетентності магістра економіки. *Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень* : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. В. Помиткіної, Т. В. Вашеки, О. В. Сечейко. Київ : Аграр Медіа Груп, 2017. С. 268–272.

References

1. Bilyk, N. I. (2018). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykiv shkil u rehionalnii osvittii systemi [Development of professional competence of school leaders in the system of postgraduate pedagogical education in the conditions of implementation of the new State standard of elementary general education]. In *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykiv shkil u systemi pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity v umovakh provedzhennia novoho Derzhavnogo standartu pochatkovoї zahalnoi osvity* [Development of professional competence of school leaders in the system of postgraduate pedagogical education in the conditions of implementation of the new State standard of elementary general education]: elektron. zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. Internet-konfer., (m. Kharkiv, 10 kvit. 2018 r.). (pp. 22-25). Kharkiv: Kharkivska akademiia neperervnoi osvity [in Ukrainian].
2. Lebedyk, L. V. (2017). Kryterii gotovnosti maibutnoho vykladacha do proektuvannia dydaktychnykh system [Criteria for future teacher's readiness to design didactic systems]. *Pedahohichni nauky* [Pedagogical Sciences] (Is. 69, pp. 69-73). Poltava: PNPУ imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
3. Lebedyk, L. V. (2017). Proektuvannia form pedahohichnoi pidhotovky maibutnykh vykladachiv vyshchoi shkoly v umovakh mahistratury [Design of forms of pedagogical preparation of future teachers of higher education in terms of magistracy]. *Imidzh suchasnoho pedahoha* [The image of the modern teacher], 8 (177), 25-28 [in Ukrainian].
4. Kuchynska, I. O. (2018). Pedahohichna kompetentnist suchasnoho vykladacha vyshu: priorytetni oriientyry y perspektyvy [Pedagogical Competence of the Modern Teacher of Higher Education: Priorities and Prospects]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizychnе vykhovannia, sport i zdorovia liudyny* [Bulletin of Kamianets-Podilskiy Ivan Ogiyenko National University. Physical education, sports and human health], 11, 204-210. Retrieved from <http://nbuv.gov.ua/UJRN/DOI:https://doi.org/10.32626/2309-8082.2018-0.%p> [in Ukrainian].
5. Kholkovskoi, I. L. (Ed.). (2017). *Profesiino-pedahohichna kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu* [Professional and pedagogical competence of a teacher of a higher educational institution]: navch. posib. Vinnytsia: TOV "Nilan LTD" [in Ukrainian].
6. Soika, V. B., & Lebedyk, L. V. (2019). Kryterii pidhotovky vykladacha vyshchoi shkoly do formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv u tekhnichnomu koledzhi [Criteria for Preparing a High School Teacher to Form the Professional Competence of Future Professionals in a Technical College]. *Zbirnyk naukovykh statei mahistriv* [Collection of scientific articles of masters] (pp. 401-407). Poltava: PUET [in Ukrainian].
7. Strelnikov, V. Yu. (2017). Dosvid provedennia avtorskykh kursiv u Poltavskomu universyteti ekonomiky i torhivli [Experience in conducting copyright courses at Poltava University of Economics and Trade]. *Imidzh suchasnoho pedahoha* [The image of the modern teacher]: elektron. nauk. fakhoviy zhurnal, 8 (177), 21-24 [in Ukrainian].
8. Strelnikov, V. Yu. (2017). Modernizatsiini protsesy u strukturuvanni pedahohichnoi kompetentnosti mahistra ekonomiky [Modernization processes in structuring pedagogical competence of Master of Economics]. In L. V. Pomytkinoi, T. V. Vasheky, & O. V. Secheiko (Eds.). *Aviatsiina ta ekstremalna psykholohiia u konteksti tekhnolohichnykh dosiahnen* [Aviation and extreme psychology in the context of technological advances]: zb. nauk. prats (pp. 268-272). Kyiv: Ahrar Media Hrup [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 25.01.2020